

Línies Estratègiques de Promoció de la Salut a l'adolescència a Catalunya

Esteve Fernández
Secretari de Salut Pública
Departament de Salut

1 d'octubre de 2025

Salut i adolescents: tendències i reptes
10 anys d'enquestes a 4t d'ESO

Data: dimecres, 1 d'octubre de 2025

Horari: de 9.15 h a 14 h

Lloc: Paranimf. Escola Industrial. Barcelona

Contingut

1

La relació Joves-Salut

2

Intervencions de Promoció de la Salut 2010-2025

3

Context actual

4

Els nous reptes i línies de futur

1

La relació Joves - Salut

Relació Joves-Salut

Salut com a recurs per viure

- Els joves perceben la salut sobretot com la capacitat de gaudir de la vida, tenir energia, socialitzar i sentir-se bé amb un mateix.
- La veuen més com una eina per viure el present que com absència de malaltia.

Dualitat coneixement–conducta

- Els adolescents saben què és “saludable” (menjar bé, fer esport, dormir prou, no consumir tòxics, no fer un ús excessiu de pantalles), però sovint prioritzen la socialització i l’experimentació encara que impliqui riscos.
- El valor de “gaudir ara” pesa més que la prevenció a llarg termini.

Construcció de la identitat

- Les pràctiques relacionades amb la salut (alimentació, activitat física, esport, aspecte físic, consum de substàncies, ús de pantalles, son) formen part de la manera com defineixen la seva identitat i s’integren socialment.
- El cos i la imatge tenen un pes molt rellevant.

2

La promoció de la salut a l'adolescència
2010-2025

Espais d'intervenció (on)

Centres educatius

- Alumnes com a població “captiva”
- Espais “estructurats”
- Possibilitat de coordinar i alinear les intervencions amb el Projecte Educatiu de Centre

Atenció Primària de Salut

- Espai “propici” per parlar de Salut
- Professionals amb “credibilitat”
- Protocols específics d'intervenció

Municipi - Comunitat

- Possibilitat d'intervencions comunitàries que entrin en sintonia amb les intervencions i missatges a escoles i CAP
- Accions de sensibilització

Àmbits d'intervenció (què)

- Salut i Escola (PSiE)
- Prevenció de substàncies (alcohol, tabac, cànnabis)
- Educació sexual i afectiva
- Alimentació / Activ. Física - Obesitat infantil-adolescent
- Salut mental i benestar emocional
- Vacunació / Cribratges
- Cigarretes electròniques (vàping)
- Benestar digital i ús de pantalles/mòbils
- Addiccions comportamentals (joc online, videojocs)
- Diversitat sexual i de gènere (LGTBI, inclusió)

Intensitat dels àmbits d'intervenció 2010-2025 (com)

5 - Molt alta prioritat i continuïtat

4 - Àmbit prioritzat i amb intervencions regulars a nivell nacional i municipal

3 - Present de forma constant però amb menys intensitat o cobertura desigual

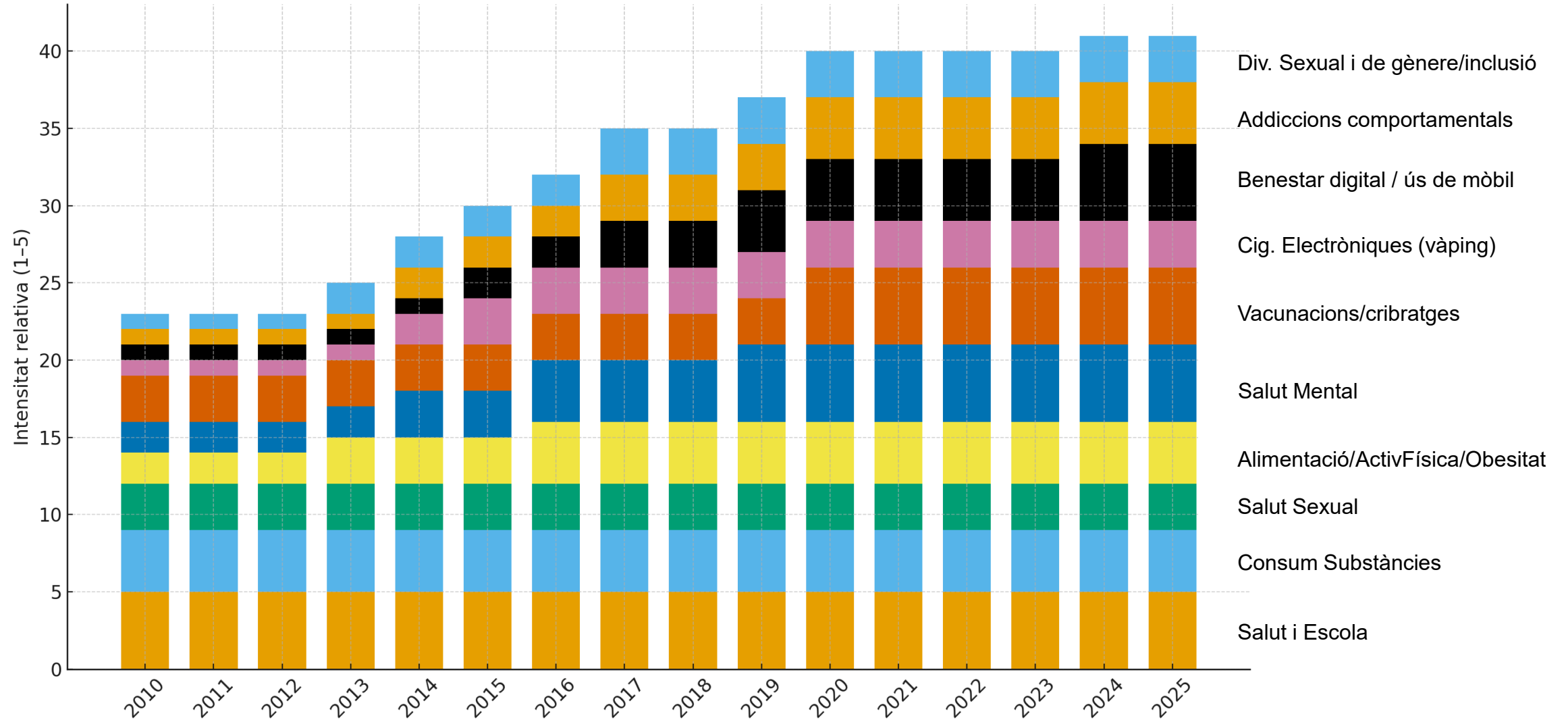
2 - Va guanyant importància progressivament

1 - Emergent / inici de la intervenció

Àmbit	Intensitat relativa 2010-2025
Salut i Escola (PSiE)	5 constant (eix central, consolidat des de 2004)
Prevenió de substàncies (alcohol, tabac, cànnabis)	4 constant (alta prioritat en adolescents)
Educació sexual i afectiva	3 estable (cobertura desigual, més impuls local que nacional)
Alimentació / Activ. Física - Obesitat infantil-adolescent	2-4 (pujada progressiva, sobretot 2015 en endavant)
Salut mental i benestar emocional	2 fins 2015 → 5 a partir de 2020 (explosió post-pandèmia)
Vacunació / Cribratges	3 estable → 5 en període COVID (2020-22)
Cigarretes electròniques (vàping)	1 fins 2014 → 3 a partir de 2016 (augment de consum)
Benestar digital i ús de pantalles/mòbil	1 fins 2016 → 5 en 2023-2025 (debat entorn mòbils a escoles)
Addiccions comportamentals (joc online, videojocs)	1 fins 2015 → 4 estable des de 2020
Diversitat sexual i de gènere (LGTBI, inclusió)	1 inicial → 3 estable a partir de 2015

Àmbits i intensitats de les intervencions

Evolució d'àmbits de promoció de la salut en adolescents a Catalunya (2010-2025)

Agents d'intervenció (qui)

Centres educatius

- Professorat *versus/amb* personal extern
- Infermera del Salut i Escola: grau d'integració amb el funcionament del centre molt divers
- Entitats comunitàries: molta diversitat, a vegades poc estructurades, però molt disponibles
- Dificultat d'integrar les famílies (poca participació)

Atenció Primària de Salut

- Pediatria: intervenció protocol·litzada fins als 14 anys
- A partir dels 15: intervencions més oportunistes (però importants), amb les limitacions de la consulta

Agents d'intervenció (qui)

Municipi - Comunitat

- Ampliació de les intervencions en diversos espais freqüentats per adolescents:
 - Espais de lleure
 - Clubs esportius
 - Associacions juvenils
 - Altres agents comunitaris
- Capacitat de coordinar estratègies i professionals, i prioritzar col·lectius específics
- Campanyes de sensibilització

Característiques de les intervencions (com)

Segons la provisió

- Campanyes informatives genèriques
- Accions informatives de caràcter general
- Accions dirigides a millorar coneixements i habilitats
- Accions dirigides a promoure la reflexió crítica

Segons a qui va dirigit

- Atenció individual
- Dirigides a un grup
- Comunitàries/ambientals

Segons l'evidència científica

- Tenen evidència científica
- ~~• No tenen evidència científica~~

Segons el "risc" que tracten

- Universals/inespecífiques
- Dirigides a un "risc" concret
- Mixtes

Segons el grau d'integració

- Aïllades
- Integrades i programades

Recomanacions sobre les intervencions de qualitat

Generals

- Basades en l'evidència
- Participació activa dels adolescents (alineat amb les seves necessitats i concepte de salut)
- Garantir l'equitat i la inclusió
- Crear entorns segurs i saludables
- Enfocament integral i positiu de la salut
- Multinivell: incrementen les habilitats personals, creen entorns segurs i saludables i inclouen l'acció comunitària

Operatives

- Planificació clara i sistemàtica
- Coordinació intersectorial
- Professionals qualificats
- Mètodes interactius i atractius
- Avaluació i millora continuada

Recomanacions sobre les intervencions de qualitat

Generals

- Basades en l'evidència
- Participació activa dels adolescents (alinear amb les seves necessitats i concepte de salut)
- Garantir l'equitat i la inclusió
- Crear entorns segurs i saludables
- Enfocament integral i positiu de la salut
- Multinivell: incrementen les habilitats personals, creen entorns segurs i saludables i inclouen l'acció comunitària

Operatives

- Planificació clara i sistemàtica
- Coordinació intersectorial
- Professionals qualificats
- Mètodes interactius i atractius
- Avaluació i millora continuada

3

El context actual

Context actual: principals canvis durant els darrers 15 anys

Factors digitals i tecnològics

- Increment de la influència de les **xarxes socials** i la digitalització.
- **Noves problemàtiques**: ciberaddiccions, ús excessiu de pantalles, ciberassetjament.
- Nous agents: **IA**

Factors socials i culturals

- **Diversitat** cultural, social i de gènere.
- **Desigualtats** territorials i econòmiques
- **Canvis** en els models familiars i de relació.

Salut mental i desenvolupament

- Increment de problemàtiques de **salut mental** (i major sensibilització)

Factors globals i ambientals

- Emergència climàtica i salut planetària com a **nous determinants** de salut
- Estratègies comercials perjudicials per a la salut, identificats com a **determinants comercials de la salut**

4

Els nous reptes i línies de futur

Reptes

1. Posar el **benestar emocional al centre**
2. **Reduir les desigualtats** i promoure l'**equitat**
3. Fomentar el **benestar digital**
4. Facilitar l'accés al **serveis de salut per adolescents**
5. Reforçar el paper de la **família i els adults de referència**
6. Reforçar una **xarxa de salut comunitària coordinada**: treballar amb un enfocament integral i intersectorial
7. Impulsar la **participació** dels adolescents i joves
8. Impulsar les intervencions que modifiquin les **condicions dels entorns**
9. Fomentar la **implementació i disseminació d'IBE** i la recerca d'implementació
10. **Desimplementar** activitats i intervencions no basades en l'evidència

Necessitat de passar de la prevenció de riscos a la promoció del benestar integral, amb intervencions basades en evidències, enfocant-se en la forma en què els joves es relacionen amb l'entorn, amb la comunitat i amb ells i elles mateixes.

La Governança

Àmbit competencial

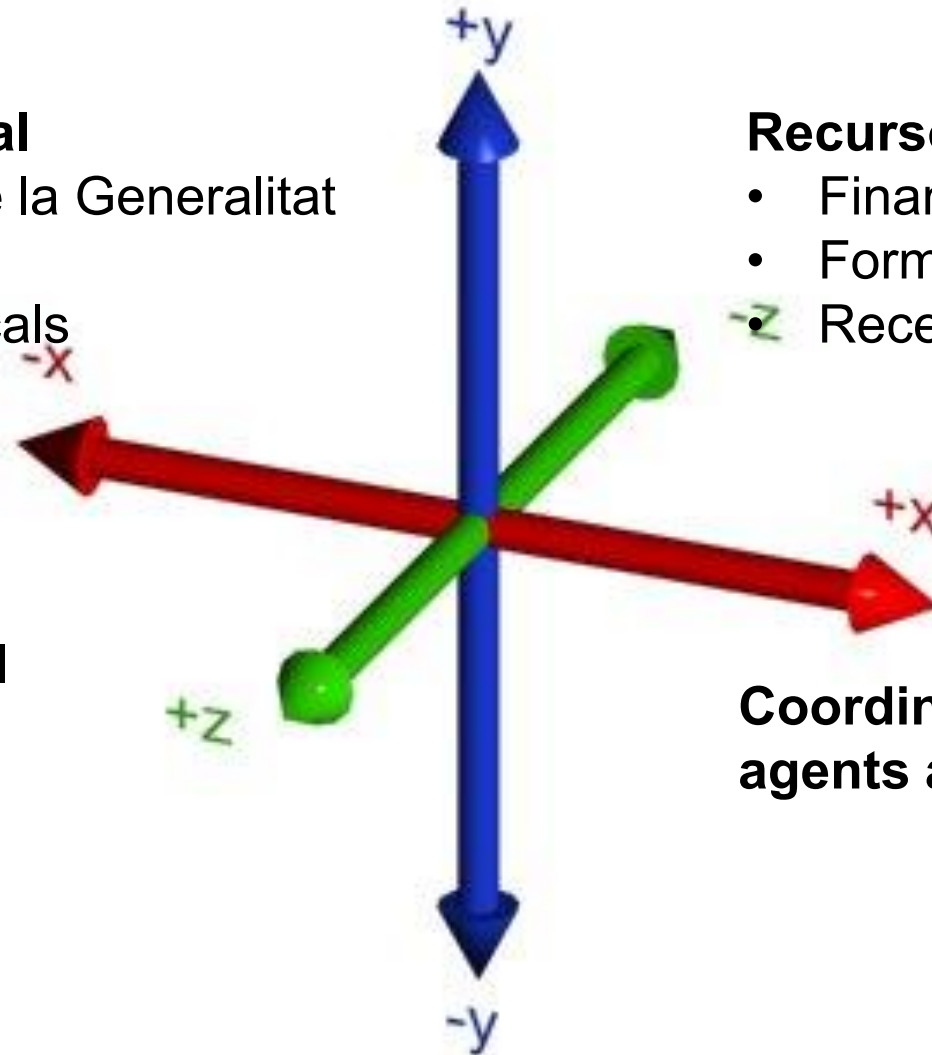
- Departaments de la Generalitat
- Diputacions
- Consells Comarcals
- Ajuntaments

Recursos

- Finançament
- Formació
- Recerca

L'equitat territorial

Coordinació dels diversos agents al territori

Avançar cap a una governança (més) compartida

→ Obrir espais de coordinació i col·laboració
interadministrativa / interinstitucional

Promoure la coordinació de les actuacions per:

- Optimitzar els recursos (IBEs, enquestes, persones...)
- Harmonitzar les intervencions: equitat
- Crear sinèrgies
- Fomentar aprenentatges col·laboratius

Escoles Promotores de Salut (EPrS)

→ Implementar el model d'Escoles Promotores de Salut a Catalunya

*Una escola promotora de salut és aquella que reforça constantment la seva capacitat com a **entorn saludable** per viure-hi, aprendre i treballar (OMS)*

És més que una escola que té activitats d'educació per a la Salut.

És un model que transforma tant l'entorn físic i social com les conductes de vida de les persones que integren la comunitat educativa

Escoles Promotores de Salut (EPrS)

- Parteix d'una iniciativa de la OMS (1986)
- Xarxa europea d'EPrS (1991)
- A Espanya les impulsen els ministeris de sanitat i d'educació amb les CCAA (Guía 2023)
- Diverses CCAA ja tenen xarxes d'EPrS (Aragó, Navarra, Cantabria, Canaries, La Rioja, Extremadura)

Sessions Científiques 2025

Escoles promotores de salut

18/02/2025 · 13 a 15 h

#SessióASPB

Sala d'actes, ASPB
Pl. Lesseps 1, planta 1ª · Barcelona

▶ AFORAMENT LIMITAT

Streaming de la sessió
www.bit.ly/SessioASPB-18Feb2025

C S B Consell Sanitari de Barcelona

Agència de Salut Pública

Promoció de la salut

- No substitueix el programa Salut i Escola
- Inclòs en l'Acord marc de col·laboració entre els Departaments de Salut i d'Educació
- Requereix la implicació del món local per elaborar l'estratègia de desplegament

Generalitat de Catalunya

Departament de Salut

www.gencat.cat